

پایه

اول

هدف کلی: استفاده از واژگان درکی و بیانی**آموزش واژگان فراگیر (میوه‌ها - حیوانات - اشیاء - لباس - رنگ - وسایل نقلیه)**

در مرحله‌ی اول تصویرهای مربوط به گروه حیوانات را بردارید. برای مثال، تصویر «اسب» را برداشته و به دانش‌آموزان نشان دهید و از آن‌ها نام آن را بپرسید تا پاسخ دهند. پس از آن بپرسید «اسب چیه؟» و کمی مکث کنید تا دانش‌آموزان پاسخ دهند: «حیوان». در صورتی که پاسخ را ندانستند شما بگویید اسب میوه است یا حیوانه؟ پاسخ صحیح را چند بار تکرار کنید تا دانش‌آموزان نیز تکرار کنند. همین روند پرسش و پاسخ را برای تمام تصویرهای حیوانات انجام دهید. تمرین‌ها تا حدی باید ادامه یابند تا دانش‌آموزان بتوانند بدون راهنمایی معلم، در پاسخ به پرسش‌های فوق واژه‌ی مناسب را که «حیوان» است بکار برند.

در مرحله‌ی دوم، روند فوق را برای مجموعه‌ای از تصاویر میوه‌ها انجام دهید. در مرحله‌ی بعدی مجموعه تصاویر حیوانات و میوه‌ها را به طور همزمان و بدون توالی خاصی سؤال کنید. سپس مجموعه تصاویر لباس و واژه آن را به همان ترتیب تمرین کنید و با دو مجموعه‌ی قبلی ترکیب کرده و سؤال کنید و سپس مجموعه ظرف، رنگ و وسایل نقلیه و واژه‌ی آن‌ها را تمرین نمایید.

مقایسه دو واژه براساس خصوصیات مشترک آن‌ها

در مرحله‌ی اول دو شیء یا تصویر آن را به دانش‌آموز نشان داده و از او می‌خواهیم وجه اشتراک آن دو را بیان کند. لذا ضروری است دانش‌آموز با تشخیص خصوصیت مشترک در دو شیء به پاسخ درست دست یابد. به طور مثال در مقایسه سگ و گربه بگویید هر دو حیوانند.

در مرحله‌ی دوم با بیان نام دو شیء از دانش‌آموز می‌خواهیم وجه اشتراک آن دو را بگوید.*

ضمایر شخصی مفرد (من - تو - او)

آموزش محاوره‌ای ضمیر شخصی من را زمانی باید شروع کرد که دانش‌آموز نام خود را می‌داند و به کار می‌برد. نام هر کدام از دانش‌آموزان را می‌خوانیم و می‌پرسیم «کیه؟» تا دانش‌آموز مورد نظر جواب دهد «من». برای مثال «محسن کیه؟» و محسن در جواب پاسخ دهد «من».

بازی‌هایی در قالب تمرینات شفاهی ترتیب می‌دهیم به این شکل که تصویرهای حیوانات (به تعداد افراد شرکت کننده در بازی) را روی میز قرار داده و از هر دانش‌آموز می‌خواهیم تا یک تصویر را بردارد، به نحوی که سایرین نیز ببینند که هر کدام چه تصویری دارند. آنگاه معلم با نام بردن هر تصویر می‌پرسد که «این تصویر نزد چه کسی است؟» تا بدین ترتیب دانش‌آموزی که تصویر نزد او است بگوید «من». برای مثال: «اسب پیش کیه؟»

* توصیه: همکاران محترم توجه داشته باشند از مثال‌های متنوع در تمرینات استفاده کنند مانند: سیب و انار، دوچرخه و ماشین، دامن و

شلوار و ...

هدف کلی: استفاده از واژگان درکی و بیانی

برای آموزش ضمیر شخصی مفرد (تو، او)، ابتدا هر دانش‌آموز را مورد خطاب قرار داده و از او در مورد تصویری می‌پرسیم که نزد فرد دیگر یا معلم (کسی که از دانش‌آموز پرسش می‌کند) است. به این ترتیب دانش‌آموز باید در پاسخ به چنین پرسش‌هایی ضمایر (تو یا او) را به کار برد. در مرحله‌ی بعدی پرسش‌ها را طوری مطرح کنید که جواب مورد نظر یکی از سه ضمیر (من، تو، او) باشد.

عبارت ملکی (مال من - مال تو - مال او)

برای آموزش محاوره‌ای عبارت ملکی (مال + ضمیر شخصی)، یک وسیله از هر دانش‌آموز را برداشته و روی میز مقابل آن‌ها قرار می‌دهیم. سپس معلم هر بار یکی از وسایل را برداشته و از همه‌ی دانش‌آموزان می‌پرسد «این مال کیه؟» تا دانش‌آموزی که آن وسیله متعلق به اوست، بگوید «مال من».

عبارت ملکی (اسم + ضمایر شخصی مفرد)

در مرحله‌ی اول یکی از وسایل دانش‌آموزان را می‌گیریم و روی میز مقابل همه قرار می‌دهیم. معلم (فرد پرسش‌کننده) یکی از وسایل خود را کنار وسایل دانش‌آموزان می‌گذارد. سپس معلم با نشان دادن وسیله‌ی خود خطاب به تک تک دانش‌آموزان می‌پرسد «این مال کیه؟» تا هر دانش‌آموز مورد خطاب پاسخ دهد «مال شما (تو)». در مرحله‌ی دوم معلم گاهی در مورد وسیله‌ی خود پرسشی می‌کند که پاسخ دانش‌آموز «مال شما» است و گاهی نیز در مورد وسایل خود دانش‌آموز می‌پرسد (بدون این که هیچ دانش‌آموز خاصی را مورد خطاب قرار دهد) تا دانش‌آموز بگوید «مال من».

در مرحله‌ی سوم معلم با مورد خطاب قرار دادن هر دانش‌آموز و نشان دادن وسیله‌ای که به او تعلق ندارد، از وی می‌پرسد «این مال کیه؟» تا دانش‌آموز مورد خطاب، صاحب آن وسیله را نشان داده و بگوید «مال او نه». در مرحله‌ی چهارم هر سه نوع پرسش نیز پرسیده می‌شود تا دانش‌آموز ضمیرهای هر سه نوع مالکیت را بکار برد.

در مرحله‌ی پنجم هر یک از دانش‌آموزان عکس اعضای خانواده‌ی خود را به همراه می‌آورد. معلم می‌تواند با نشان دادن یکی از تصویرها به دانش‌آموزی که آن تصویر متعلق به او نیست، در مورد هر یک از اعضای خانواده بپرسد. مثلاً با نشان دادن عکس مادر خانواده بپرسد «این کیه؟» تا دانش‌آموز مورد خطاب در پاسخ مثلاً بگوید «مامان محسنه».

در مرحله‌ی ششم (به کار بستن عبارت ملکی در قالب جمله) از تمام دانش‌آموزان خواسته شود تا هر کسی مدادش را در دستش بگیرد و معلم خطاب به همه‌ی دانش‌آموزان می‌گوید که «می‌خواهیم ببینیم مداد هر کس چه رنگی است». معلم یک بار این تمرین را انجام می‌دهد تا دانش‌آموزان با نحوه‌ی انجام کار آشنا شوند. بنابراین معلم تک تک مدادها را برمی‌دارد و با نام صاحب آن می‌گوید که مدادش چه رنگی است. مثال: «مداد من آبی». «مداد علی زرد».

هدف کلی: استفاده از واژگان درکی و بیانی

عبارت دو کلمه‌ای (اسم + صفت)

برای آموزش از مجموعه اسباب‌بازی‌ها و اشکال هندسی با اندازه و رنگ‌های مختلف می‌توان استفاده کرد. برای مثال: از مجموعه‌ی اشکال هندسی با رنگ‌های متفاوت استفاده کرده و از دانش‌آموزان می‌خواهیم تا هر بار یک شکل را به ما بدهند. برای مثال به هر کدام به نوبت می‌گوییم «دایره‌ی آبی را بده به من». پس از گرفتن دایره‌ی مورد نظر، بلافاصله از دانش‌آموز می‌پرسیم «چی‌رو، دادی؟» چنانچه او فقط در یک کلمه پاسخ داد، عبارت او را تکمیل کرده و به صورت «دایره‌ی آبی‌رو» ارائه می‌دهیم تا دانش‌آموز آن را تکرار کند. سپس از او می‌خواهیم دایره‌های دیگر را که در رنگ‌های مختلف هستند یکی‌یکی به ما بدهد و هر بار روند یاد شده را تکرار می‌کنیم تا دانش‌آموز سعی کند عبارت دو کلمه‌ای «اسم + صفت» را بیان کند. همین روند را برای سایر شکل‌های هندسی نیز تکرار کنید.

در مرحله‌ی دوم مجموعه‌ی شکل‌های هندسی را نزد خود نگهدارید تا دانش‌آموز هر کدام را که خواست با ذکر شکل و رنگ آن، نام ببرد، تا شما آن را به او بدهید.
مثلاً بگویید «چهار گوش زرد بده».

برای بالا بردن انگیزه، این فعالیت را هنگام کشیدن نقاشی نیز اجرا کنید. به این صورت که تمام مدادها نزد معلم است؛ به هر دانش‌آموز کاغذی برای نقاشی کردن بدهید. بنابراین در چنین موقعیتی وی مجبور است تا رنگ مداد مورد نظر خود را اسم ببرد، مثلاً بگویید «مداد قرمز بده» تا معلم آن را به دانش‌آموز بدهد.

در فعالیت بعدی از دو توپ بزرگ و کوچک استفاده کرده و به دانش‌آموز نشان داده و می‌پرسیم «آن‌ها چی هستند؟» تا آن‌ها پاسخ دهند «توپ»، سپس از هر یک می‌پرسیم «تو کدوم توپ را می‌خواهی؟» برای مثال، اگر دانش‌آموز به توپ بزرگ اشاره کرد، می‌گوییم «توپ بزرگ» بعد جمله‌ای به شکل «توپ بزرگ بده» را الگوسازی می‌کنیم تا دانش‌آموز آن را بیان کند و به محض گفتن آن جمله، توپ مورد نظر را به او می‌دهیم. سپس از او می‌پرسیم «کدوم توپ دادم؟» تا دانش‌آموز ترغیب به تکرار عبارت «توپ بزرگ» شود.

و در مراحل تکمیلی می‌توان از تصویرها یا شکل‌هایی استفاده کرد که در دو اندازه‌ی متفاوت و در کنار یکدیگر قرار دارند. تصویرها را نشان داده و دانش‌آموز را هدایت می‌کنیم تا در مورد هر کدام جمله‌ای مانند «این عروسک بزرگ»، «این عروسک کوچیکه» را بگوید.

عبارت دو کلمه‌ای (اسم + فعل)

از شرایط عینی و ملموس در کلاس درس استفاده کرده و دانش‌آموز را ترغیب به بیان عبارت دو کلمه‌ای می‌کنیم. مثل: علی رفت. حمید آمد. سارا خورد و ...

انطباق یک جمله نوشته شده با تصویر آن

تصویر کودکی که به مدرسه می‌رود و جمله‌ی مورد نظر: زهرا به مدرسه می‌رود. تصویر مورد نظر را به

هدف کلی: استفاده از واژگان درکی و بیانی

دانش آموز نشان داده و از او می خواهیم جمله ی آن را بگوید. سپس از بین دو کارت جمله ای مورد نظر، کارت جمله ای مناسب آن تصویر را نشان می دهد و می خواند. در مراحل بعد از سه کارت جمله ای با یک تصویر استفاده کرده تا دانش آموز با دیدن و بیان تصویر مورد نظر از بین سه کارت جمله ای، یک کارت جمله ای مناسب را انتخاب کرده و می خواند.

به کار بردن کلمه های پرسشی (چیه؟ کیه؟ کجاست؟) برای پرسیدن پرسش

به کار بردن واژه چیه: هر بار یکی از دانش آموزان نقش معلم را بازی می کند و با در دست گرفتن چند تصویر، نام یکی از هم کلاسی ها را صدا زده و با نشان دادن یکی از تصویرها به او، و با اشاره به تصویر مورد نظر، از وی می پرسد «این چیه؟» تا فرد مقابل پاسخ دهد.

به کار بردن واژه کیه: تمام دانش آموزان به جز یکی از آن ها به همراه یکی از معلمان به خارج از کلاس رفته و معلم دیگر به همراه یکی از دانش آموزان داخل کلاس می ماند. معلمی که خارج از کلاس پشت در است، هر بار یکی از دانش آموزان را راهنمایی می کند که در بزند. دانش آموز داخل کلاس باید پرسد «کیه؟» و کودکی که خارج از کلاس است باید پس از شنیدن این پرسش بگوید «منم» و سپس نام خود را بگوید. آنگاه دانش آموزی که داخل کلاس است در را باز می کند و می گوید «بفرمایید» تا کودکی که خارج از کلاس است، وارد شود. سپس در را می بندد. این کار تا زمانی که همه ی دانش آموزان وارد کلاس شوند، ادامه می یابد. در مرحله ی بعد، دانش آموز دیگری داخل کلاس باقی می ماند و این روند هم چنان تکرار می شود.*

به کار بردن واژه کو (کجاست): یکی از دانش آموزان چشم هایش را می بندد، در این ضمن از یکی دیگر از دانش آموزان می خواهیم تا در جایی از کلاس پنهان شود. آن گاه از دانش آموز اول می خواهیم چشم هایش را باز کند و به دقت به دوستانش نگاه کند تا ببیند کدام یک از دوستانش حضور ندارد. مثلاً پس از دقت به تمام هم کلاسی ها خواهد گفت «محسن نیست». آن گاه او را هدایت می کنیم تا از سایر دانش آموزان بپرسد «محسن کو؟». در این هنگام دوستانش جای محسن را نشان داده و او می تواند وی را پیدا کند (همین فعالیت را در مورد سایر دانش آموزان نیز انجام دهید). در فعالیت دیگری می توان از وسایل دانش آموزان استفاده کرد. در این فعالیت علاوه بر تمرین کاربرد کلمه ی پرسشی «کو؟»، می توان حالت ملکی را نیز تمرین کرد. به این ترتیب که یکی از دانش آموزان چند وسیله ی خود را روی میز می گذارد، سپس از او خواسته می شود تا چشم هایش را ببندد. یکی از دانش آموزان با هدایت معلم یکی از وسایل دانش آموز اول را برداشته و در جایی پنهان می کند. بعد، از دانش آموز اول خواسته می شود تا چشم هایش را باز کرده و به وسایلیش با دقت نگاه کند تا ببیند چه وسیله ای گم شده. مثلاً بگوید «مدام نیست». آن گاه خطاب به دوستانش بپرسد «مدام کو؟» تا یکی از هم کلاسی ها جای آن را بگوید و او بتواند آن را پیدا کند.

* توصیه: وقتی که دانش آموز پس از در زدن وارد کلاس شد، معلم می تواند خطاب به کودکی که داخل کلاس بوده، با اشاره به دانش آموزی که وارد کلاس شده، بپرسد «این کیه؟» تا دانش آموز اسم دوستش را بگوید.

پایه

۲۹۰

هدف کلی: استفاده از واژگان درکی و بیانی**آموزش واژگان فراگیر (شکل و اندازه)**

از مجموعه‌ی اشکال هندسی در ۴ رنگ و ۲ اندازه متفاوت استفاده می‌کنیم. هر بار یکی از شکل‌ها را از مجموعه‌ی فوق برداشته و با جلب توجه دانش‌آموزان، چند پرسش در مورد آن می‌پرسیم این چه شکلیه؟ این چه اندازه است؟ دانش‌آموز در پاسخ به پرسش اول بگوید «گردی یا دایره» و در پاسخ به پرسش دوم بگوید «بزرگ».

با بالا رفتن درک دانش‌آموزان در زمینه‌ی این پرسش‌ها به تدریج می‌توان دانش‌آموزان را ترغیب کرد تا خود چنین سؤال‌هایی بپرسند. برای مثال، هر بار یکی از دانش‌آموزان جلوی کلاس آمده و از میان مجموعه‌ی شکل‌ها یکی را انتخاب کرده و از همکلاسی‌هایش سؤال‌های فوق را می‌پرسد تا آن‌ها پاسخ دهند.

درک و بیان واژه‌های بعد، امروز و فردا

برای شروع آموزش واژه «بعد» از اعداد شروع کنید تا مفهوم کلمه‌ی «بعد» در ذهن دانش‌آموز شکل گیرد، تمرین‌ها را براساس توالی طبیعی اعداد شروع کنید. از عدد یک شروع کنید و در مورد عدد «بعد» از آن بپرسید و با دریافت پاسخ، در مورد عدد «بعدی» آن پرسش کنید.

مثال:

پرسش: بعد از ۱ چه عددیه؟ پاسخ: ۲

پرسش: بعد از ۲ چه عددیه؟ پاسخ: ۳

پس از این‌که دانش‌آموزان توانستند به پرسش‌های بالا پاسخ دهند. پرسش‌ها را به گونه‌ای می‌پرسیم که اعداد مورد پرسش به‌طور اتفاقی انتخاب شوند.

مثال:

پرسش: بعد از ۴ چه عددیه؟ پاسخ: ۵

پرسش: بعد از ۷ چه عددیه؟ پاسخ: ۸

از کارت‌های نوشتاری اعداد نیز جهت آموزش مفهوم «بعد» می‌توانید استفاده کنید.

سپس با همان روش در مورد توالی‌های مربوط به روزهای هفته بپرسید.

برای آموزش واژه امروز و فردا نام روزهای هفته را به ترتیب از بالا به پایین روی تخته سیاه بنویسید. سپس برای شروع کار از دانش‌آموزان بپرسید: «بچه‌ها امروز چند شنبه است؟» و دور نام روز موردنظر را خط بکشید. سپس از دانش‌آموزان بپرسید فردا چند شنبه است؟

با دریافت پاسخ از سوی دانش‌آموزان، به جدول نوشته شده مراجعه کنید و با نشان دادن جهت حرکت از روزی که دور آن خط کشیده شده به سمت روز بعدی برسید.

لازم است تا این پرسش و پاسخ‌ها برای چندمین بار تکرار شوند تا دانش‌آموزان به هم معنی‌بودن «فردا» و

هدف کلی: استفاده از واژگان درکی و بیانی

«روز بعد» برسند.

مثال: پرسش: بچه‌ها اگر امروز دوشنبه باشد، فردا چند شنبه است؟

پاسخ: سه شنبه

درک و بیان ضمائر شخصی (ما - شما - آن‌ها)

برای شروع کار همه‌ی افراد کلاس را به سه گروه تقسیم کنید سپس به هر گروه یک شیء (مثلاً یک توپ رنگی) می‌دهیم. بعد یک نفر (مثلاً معلم) که خارج از این سه گروه است، پرسش‌هایی در زمینه‌ی این که این توپ خاص نزد کدام گروه است، می‌پرسد (بدون این که گروه خاصی را مورد خطاب قرار دهد). مثلاً «توپ قرمز پیش چه کسانیست؟» تا گروهی که این توپ نزد آن‌ها است بگویند «ما». این کار را چندین بار تکرار می‌کنیم تا کاربرد این ضمیر کاملاً جا بیفتد.

برای آموزش ضمیر «شما»، معلم (کسی که سؤال می‌کند) باید در داخل یکی از گروه‌ها باشد. سپس خطاب به گروه مقابل در مورد چیزی می‌پرسد که نزد آن‌ها نیست. برای مثال، «توپ قرمز پیش کیه؟» تا این گروه با اشاره به گروهی که توپ مورد نظر نزد آن‌ها است و فرد پرسش‌کننده نیز در بین آن‌ها است، بگویند «شما».

برای آموزش ضمیر «آنها»، فرد پرسش‌کننده (معلم) خارج از گروه‌ها بوده و هر بار خطاب به گروهی که آن چیز مورد پرسش نزد آن‌ها نیست، سؤال می‌کند. تا بدین ترتیب گروه مورد خطاب در پاسخ، با اشاره به گروهی که شیء مورد نظر نزد آن‌ها است، بگوید «آنها».

یکی از شرایط مناسب برای کاربرد ضمائر، تمرین‌های «انجام دستور و پاسخ به پرسش‌ها» است. در این تمرین‌ها می‌توان پرسش «چه کسی کار مورد نظر را انجام داده است؟» را مطرح کرد.

مثال: دستور: مدادُ بذار زیر صندلی

پاسخ: کی مدادُ گذاشت زیر صندلی؟

پاسخ: من.

مقایسه دو واژه براساس خصوصیات مشترک آن‌ها

آموزش هدف شماره ۸ براساس دستورالعمل ارایه شده (در پایه اول هدف شماره ۱۳) خواهد بود، ضمن اینکه از مثال‌های متعدد دیگر مانند سیب و پرتقال، شیر و بیر، کبوتر و گنجشک و ... استفاده شود دانش‌آموز در پاسخ می‌گوید: هر دو میوه‌اند - هر دو حیوانند.

برای آموزش هدف شماره ۹ در مرحله‌ی اول دو شیء یا تصاویر آن را به دانش‌آموز نشان داده و از او می‌خواهیم وجه اشتراک آن دو را بیان کند. دو شیء که پیدا کردن وجه مشترک بین آن‌ها مشکل باشد در این حالت اشیاء بیش از آنکه شباهت داشته باشند با هم تفاوت دارند. برای مثال در مقایسه انگور و سیب، کلاغ و ماهی، هواپیما و ماشین و ... دانش‌آموز در پاسخ می‌گوید: هر دو میوه‌اند - هر دو حیوانند - هر دو وسایل نقلیه‌اند.

پایه

سوم

هدف کلی: سازمان‌بندی واژگان و درک جملات**مقایسه دو واژه براساس خصوصیات مشترک آنها**

شروع آموزش هدف شماره ۱ براساس دستورالعمل ارایه شده (در پایه اول هدف شماره ۱۳) خواهد بود، ضمن اینکه باید از مثال‌های متعدد دیگر مانند سیب و پرتقال، شیر و بر، کبوتر و گنجشک و ... استفاده شود. دانش آموز در پاسخ می‌گوید: هر دو میوه‌اند - هر دو حیوانند.

برای آموزش هدف شماره ۱ ابتدا دو شیء یا تصاویر آن‌ها را که از نظر ظاهری وجه تفاوت آن‌ها بیش از وجه مشترکشان باشند در اختیار دانش‌آموزان قرار داده و از او می‌خواهیم وجه اشتراک آن دو را بیان کند. برای مثال در مقایسه انگور و سیب، کلاغ و ماهی، هواپیما و ماشین و ... دانش‌آموز در پاسخ بدون توجه به تفاوت‌های ظاهری باید بگوید: هر دو میوه‌اند - هر دو حیوانند - هر دو وسایل نقلیه‌اند.

از بین تصویر اشیاء، تصویر شیء بی‌ربط را نشان می‌دهد

برای آموزش هدف شماره ۲، در مرحله‌ی اول تصویر ۴ شکل یا شیء در اختیار دانش‌آموزان قرار داده می‌شود که ۳ تای آن‌ها میوه گرد باشند (مثل: سیب انار، پرتقال) و چهارمین شیء یا تصویری که هم از لحاظ جنس و هم از لحاظ شکل با هم فرق داشته باشند (مانند: چتر، یا پنجره، یا میز).
مانند تصویر زیر:

۳ نوع میوه که شکل	شیء یا تصویر بی‌ربط که هم از
ظاهری آن‌ها شبیه هم	لحاظ جنس و شکل ظاهری با سه
است.	شیء یا تصویر قبلی متفاوت
	است.

مثال مربوط به آموزش مرحله‌ی اول

در مرحله‌ی دوم آموزش، ۴ شیء یا تصویر در اختیار دانش‌آموزان قرار داده می‌شود که ۳ تای آن‌ها در یک مقوله‌اند اما از لحاظ صورت ظاهر با هم متفاوتند. و شیء یا تصویر چهارم از لحاظ شکل یا رنگ با یکی از ۳ شیء یا تصویر قبلی شبیه است اما در یک مقوله دیگری می‌باشد.*

* توصیه: همکاران محترم توجه داشته باشند مواد آموزشی مورد نظر (۴ شیء یا تصویر) در یک ردیف و به صورت تصادفی ارایه گردد.

هدف کلی: سازمان‌بندی واژگان و درک جملات

در این صورت از دانش‌آموز انتظار می‌رود از صورت ظاهر بگذرد و ۳ شیء یا تصویر را که به مقوله واحدی تعلق دارد با هم در نظر گرفته و تصویر یا شیء بی‌ربط (توپ) را نشان داده و نام آن را بیان می‌کند.

۳ نوع سبزیجات که
شکل ظاهری آن‌ها با هم
متفاوت است.

شیء یا تصویر بی‌ربط که از
لحاظ شکل ظاهری شبیه
گوجه‌فرنگی است اما از لحاظ
جنس با سه شکل دیگر متفاوت
است.

وجه مشترک دو شیء را براساس موقعیت عملی آن‌ها بیان می‌کند (مثل: اسب و اسب سوار)
برای آموزش هدف شماره ۴، یک جفت شیء یا تصویر در اختیار دانش‌آموز قرار داده می‌شود که وجه
مشترکی با هم ندارند و بیشتر براساس قرارگرفتن در موقعیت‌های عملی به هم مربوط می‌شوند.
مثلاً اگر از دانش‌آموز پرسیده شود وجه مشترک اسب و اسب سوار چیست؟ پاسخ طبیعی این خواهد بود که
«اسب سوار بر اسب سوار می‌شود». و یا وجه مشترک ماهی و ماهیگیر چیست؟ پاسخ این خواهد بود که «ماهیگیر
ماهی می‌گیرد».

از مثال‌هایی مانند: باغبان و باغ، معلم و مدرسه، ماشین و راننده و ... می‌توان استفاده نمود.

درک و بیان استدلال منطقی «برای این‌که» در پاسخ به سؤالات

تصاویر فعالیت‌های مختلفی مانند «غذا خوردن»، «شستن دست و صورت»، «استحمام»، «شانه کردن»،
«آب خوردن» و ... را انتخاب کرده و هر بار یکی از تصویرها را به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم. ابتدا از آن‌ها در مورد
فعالیت انجام شده در آن تصویر پرسش می‌کنیم تا دانش‌آموزان فعالیت مربوط به آن تصویر را توصیف کنند. سپس از
دانش‌آموزان درباره‌ی علت انجام کار پرسش می‌کنیم، تا دانش‌آموزان فعالیت مربوط به آن تصویر را توصیف کنند.
سپس از دانش‌آموزان درباره‌ی علت انجام کار پرسش می‌کنیم، تا آن‌ها با به کار بردن عبارت «برای این‌که» به پرسش
مورد نظر پاسخ دهند. برای مثال: در مورد تصویر پتری که دست و صورتش را می‌شوید به صورت زیر کار کنید.

مثال: پرسش: بچه‌ها این پسر چکار می‌کند؟

پاسخ: دست‌هاشو می‌شو، صورتشو می‌شو.

پرسش: چرا دست‌ها شو می‌شو؟

پاسخ: برای این‌که دست‌هاش تمیز بشه. یا برای این‌که دست‌هاش کثیفه.

هدف کلی: سازمان‌بندی واژگان و درک جملات

توضیح: توجه داشته باشید که این تمرین برای ترغیب دانش‌آموز برای استدلال کردن مطرح می‌شود. بنابراین بهتر است تا آموزگاران شرایطی را فراهم کنند تا دانش‌آموزان وادار به تفکر و بیان استدلال‌های خود شوند و از دادن پاسخ‌های طوطی‌وار و کلیشه‌ای تا حد امکان کاسته شود.

بیان قضاوت منطقی، عبارت‌های اگر... باید... در پاسخ به سوالات

در این تمرین معلم فعالیتی را مطرح می‌کند و در مورد عواقب احتمالی انجام یا عدم انجام آن فعالیت پرسش‌هایی را مطرح می‌کند و هر دانش‌آموز پاسخ خود را ارایه می‌دهد. پاسخ مورد نظر به صورت عبارت‌های «اگر... باید...» است. برای مثال، معلم می‌تواند پرسش‌هایی را با مضمون زیر مطرح کند:

مثال: «اگر تشنمون بشه چکار می‌کنیم؟». پاسخ: «باید آب بنوشیم.»

«اگر مریض بشیم چکار می‌کنیم؟». پاسخ: «باید دکتر بریم.»

معلم می‌تواند این پرسش‌ها را بدون هیچ پیش زمینه‌ای یا در رابطه با موضوع‌های دیگر مطرح کند. همچنین لازم به ذکر است که معلم باید در طی انجام این تمرین شرایطی را فراهم کند که دانش‌آموزان بتوانند آنچه را که در ذهن خود دارند، بیان کنند. برای این کار، معلم باید تمام پاسخ‌های دانش‌آموزان را پذیرفته و مورد تشویق قرار دهد، و در صورتی که پاسخی بی‌ربط بود آن را مورد انتقاد قرار ندهد، بلکه دانش‌آموز را به دادن پاسخ صحیح هدایت کند.

توضیح: این فعالیت را باید در تمام سطوح تحصیلی دانش‌آموز ادامه داد. به این ترتیب که با پیشرفت رشد شناختی و افزایش دانش، می‌توان پرسش‌های متنوع‌تری را مطرح کرد. همچنین در سطوح بالاتر می‌توان این تمرین را به شکل کتبی انجام داد یعنی پرسش موردنظر نوشته شود و دانش‌آموزان به طور کتبی پاسخ دهند.

مقایسه دو تصویر و بیان کلامی نتیجه‌ی حاصل از این مقایسه با استفاده از موصول «ولی»

دو تصویر کاملاً مشابه را که یکی از آن‌ها بزرگ‌تر از دیگری است به دانش‌آموزان نشان می‌دهیم. به عنوان مقدمات انجام کار، در مورد اسم و رنگ آن‌ها می‌پرسیم تا دانش‌آموزان پاسخ دهند. پس از این کار توجه آن‌ها را به اندازه‌ی توپ جلب کرده و آن‌ها را به این که بگویند «این توپ بزرگه»، «این توپ کوچیکه» هدایت می‌کنیم. پس از انجام این مرحله‌ی مقدماتی، دوباره با نشان دادن دو توپ، به دانش‌آموزان می‌گوییم که «می‌خواهیم این‌ها را با هم مقایسه کنیم». سپس عبارت «مقایسه کنیم» را چند بار تکرار می‌کنیم تا بچه‌ها نیز آن را بگویند. پس از این کار الگوی جمله‌ی موردنظر را ارائه می‌دهیم تا دانش‌آموزان نیز همین جمله را تکرار کنند. الگوی جمله‌ی مورد نظر عبارت است از: «این توپ بزرگه، ولی این توپ کوچیکه».

هر بار با گفتن این جمله، بیشترین تأکید روی کلمه‌ی ولی می‌شود.

پس از آشنایی دانش‌آموزان با این الگو و تکرار آن توسط آن‌ها، از اشیاء دیگری برای انجام مقایسه و بیان این مقایسه استفاده می‌کنیم. مثلاً دو مکعب هم اندازه ولی با رنگ‌های متفاوت را نشان داده و از دانش‌آموزان می‌خواهیم

هدف کلی: سازمان‌بندی واژگان و درک جملات

تا آن‌ها را مقایسه کنند. پس از این که کاربرد این الگو از طرف دانش‌آموزان شکل گرفت وارد معرفی الگوی دوم جمله‌ها می‌شویم. برای این کار ابتدا روند فوق را انجام می‌دهیم تا بچه‌ها، جمله‌ی مورد استفاده در این روند را بیان کنند و سپس بلافاصله، معلم الگوی دوم را مطرح می‌کند تا دانش‌آموزان نیز همان را تکرار کنند.

برای مثال در رابطه با دو مکعب هم اندازه باید بگوید: «این‌ها مثل هم هستند ولی رنگ‌هاشون فرق می‌کنه».

به کار بردن حروف اضافه‌ی «با»

تصویرهای مربوط به مشاغلی (مثل : خیاط، قصاب، آرایشگر، نجار، معلم و ...) که در آن فردی با وسیله‌ای خاص کاری انجام می‌دهد را به دانش‌آموزان نشان دهید و پس از پرسیدن پرسش‌های مقدماتی (کیه؟ چکار می‌کنه؟)، در مورد وسیله‌ای که آن فرد استفاده می‌کند پرسش‌هایی مطرح کنید.

پرسش : (با نشان دادن تصویر خیاط از بچه‌ها سؤال کنید) بچه‌ها، خیاط با قیچی چکار می‌کنه؟

پاسخ : خیاط با قیچی پارچه‌رو می‌بره. در صورت لزوم معلم پاسخ را می‌دهد تا بچه‌ها الگوسازی کنند.

پرسش : بچه‌ها، شما با قیچی چکار می‌کنین؟

پاسخ : من با قیچی کاغذ می‌برم.

پرسش‌های مختلف نظیر :

– بچه‌ها ما با لیوان چکار می‌کنیم؟

– بچه‌ها ما با قاشق چکار می‌کنیم؟ و ...

به کار بردن حروف اضافه «از» و «به»

با در دست داشتن یک وسیله مانند توپ یا هر چیز دیگر و دادن و گرفتن آن از افراد مختلف می‌توان موقعیت‌های لازم را ایجاد کرد، بدین ترتیب که معلم دستور یک قسمتی را به هر کدام از دانش‌آموزان می‌دهد و از آن‌ها در مورد کاری که انجام داده‌اند، سؤال می‌کند.

مثال:

دستور (معلم در خطاب به یکی از بچه‌ها) : توپُ بده به حامد.

پرسش (معلم در خطاب به همان بچه) : چکار کردی؟

پاسخ (توسط دانش‌آموز) : من توپُ دادم به حامد

دستور (معلم در خطاب به یکی دیگر از بچه‌ها) توپُ از حامد بگیر.

پرسش : چکار کردی؟

پاسخ : من توپُ از حامد گرفتم.

سپس معلم دستور دو قسمتی را به هر کدام از دانش‌آموزان می‌دهد و از آن‌ها در مورد کاری که انجام داده‌اند

پرسش‌هایی می‌کند.

هدف کلی: سازمان‌بندی واژگان و درک جملات**مثال:**

دستور (معلم در خطاب به یکی از بچه‌ها): توپ از حامد بگیر و بده به علی.
 پرسش (معلم در خطاب به همان بچه): چکار کردی؟
 پاسخ (توسط دانش‌آموز): من توپ از حامد گرفتم و دادم به علی.
 در این مرحله هدف ارائه دستوراتی است که در آن‌ها چند رکن در نظر گرفته می‌شود.
 رکن اول: عبارت است از انتخاب شیء مورد نظر از میان مجموعه‌ی اشیاء براساس دستورالعمل‌های کلامی.

رکن دوم: عبارت است از انجام آن دستور.

رکن سوم: عبارت است از بیان کلامی - شفاهی کاری که انجام شده در قالب یک جمله‌ی کامل. در صورتی که دانش‌آموز قادر به ارائه پاسخ کلامی موردنظر نبود، معلم باید پاسخ کلامی را بگوید تا دانش‌آموز آن را تقلید کرده و به تدریج از میزان این راهنمایی کاسته می‌شود تا این که دانش‌آموز به سطحی برسد که خود بتواند پاسخ را به‌طور صحیح و کامل مطرح کند. برای انجام این کار دو دسته مکعب یک رنگ در دو اندازه‌ی مختلف را در مقابل دانش‌آموزان قرار دهید و از هر کدام از دانش‌آموزان بخواهید دستوراتی را با مضمون زیر انجام دهند و به پرسش‌ها پاسخ دهند.

مثال:

دستور (معلم در خطاب به یکی از بچه‌ها): مکعب بزرگ بردار و بذار روی میز.

پرسش (معلم در خطاب به همان بچه): چکار کردی؟

پاسخ: مکعب بزرگ گذاشتم روی میز.

خواندن و انجام دستورالعمل مکتوب مستقیم

معلم برگه‌های کاغذی را که از قبل آماده کرده و بر روی آن‌ها دستورالعمل‌های ساده‌ای نوشته است بین دانش‌آموزان تقسیم می‌کند و از آن‌ها می‌خواهد تا برگه‌ها را قبل از رسیدن نوبتشان نخوانند. سپس از هر کدام از آن‌ها خواسته می‌شود تا به مقابل دانش‌آموزان دیگر آمده و هر بار یکی از برگه‌هایی را که حاوی دستورالعمل است را بخواند و دستور مربوطه را انجام دهد. دستوراتی که در این مرحله مد نظر قرار می‌گیرند شامل دستورات مستقیم و ساده‌ی یک یا دو قسمتی هستند، مثل «بشین»، «دست را ببر بالا»، «مداد را بردار»، «در را باز کن»، «پای چپ را ببر بالا»، «گچ را بردار و بگذار زیر میز»، «اول چراغ را روشن کن و بعد پنجره را باز کن».

همان‌طور که ملاحظه می‌کنید، این دستورها به شکل دستورهای مستقیم هستند یعنی دستورهایی که خود دانش‌آموزی که دستور کتبی را می‌خواند باید انجام دهد. موارد فوق تنها مثال‌هایی از گروه‌های مختلف دستورالعمل‌ها هستند که معلم می‌تواند با توجه به ابتکار و خلاقیت خود و شرایط و وسایل موجود در کلاس از جمله‌های دیگری نیز استفاده کند. در انتخاب این دستورالعمل‌ها بهتر است از واژه‌های متنوعی که مربوط به شکل‌ها (مربع، مثلث)،

هدف کلی: سازمان‌بندی واژگان و درک جملات

اندازه‌ها (بزرگ و ...) رنگ‌ها (قرمز، آبی و ...) جهت‌ها (بالا، عقب و ...) هستند نیز حتماً استفاده کند تا مروری بر کاربرد مجدد این واژه‌ها باشد.

استفاده از قیدهای مختلف در جای خالی جمله

معلم جمله‌ای را با یک جای خالی که مربوط به قید است روی تخته می‌نویسد، برای نمونه «توپ ... صندلی است». معلم یک توپ را برداشته و آن را در جاهای مختلف یک صندلی (مثلاً روی صندلی، زیر صندلی، کنار صندلی، و ...) قرار می‌دهد و هر بار از هر دانش‌آموز می‌خواهد که قید صحیح را در جای خالی بنویسد.

نوشتن خواسته‌اش به صورت یک جمله کامل

بازی‌ای را ترتیب می‌دهیم که قاعده‌ی اصلی آن، صحبت نکردن و استفاده از نوشتن برای بیان خواسته‌ها است. به هر کدام از بچه‌ها کاغذی داده می‌شود و از آن‌ها خواسته می‌شود تا از میان خوراکی‌ها یا اسباب‌بازی‌ها یا وسایل موجود آن‌چه را که می‌خواهند بر روی کاغذ به صورت یک جمله‌ی کامل بنویسد و به معلم بدهند تا آن را دریافت کنند. در این تمرین، چند شیوه‌ی جمله‌نویسی باید مد نظر قرار گیرد تا دانش‌آموزان در تمام آن‌ها مهارت به‌دست آورند.

مثال: (۱) «من یک توپ می‌خواهم»

(۲) «توپ را به من بدهید»

(۳) «لطفاً یک توپ به من بدهید»

البته در شروع فعالیت، معلم می‌تواند الگوی جمله را به صورت جای خالی بدهد تا هر یک از دانش‌آموزان وسیله موردنظر را در جای خالی بنویسند و چندین بار جمله تکمیل شده را بخوانند. سپس بتدریج از آن‌ها خواسته می‌شود تا بر روی کاغذ یک جمله کامل بنویسند.

چهار مرحله پیشنهادی برای آموزش:

مثال (۱)

۱- من یک ..... می‌خواهم.

۲- من یک ... ..

۳- من ... ..

۴- ... ..

بنابراین برای آموزش مثال ۲ و ۳ نیز معلم می‌تواند مراحل را تنظیم نماید.

تغییر عنوان داستان

مرحله‌ی اول: ابتدا معلم داستانی را که عنوان مشخصی دارد برای دانش‌آموزان می‌خواند و توضیح

می‌دهد.

هدف کلی: سازمان‌بندی واژگان و درک جملات

مرحله‌ی دوم: در این مرحله معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد دوباره داستان را بخوانند و هر دانش‌آموز با توجه به برداشت خود از داستان آن را توضیح دهد.

مرحله‌ی سوم: معلم در مورد نکات کلیدی و ویژگی‌های اصلی داستان مثل شخصیت‌ها، موقعیت، مشکلات، راه حل‌ها و ... با دانش‌آموزان بحث و تبادل نظر می‌کند.

مرحله‌ی چهارم: معلم از دانش‌آموز می‌خواهد تا با توجه به ویژگی‌های اصلی داستان عنوان دیگری را برای همان داستان انتخاب کند.

مرحله‌ی پنجم: در مرحله‌ی پایانی معلم با توجه به تنوع عناوین انتخاب شده از سوی دانش‌آموزان در مورد آن‌ها به بحث و تبادل نظر می‌پردازد.

عنوان‌گذاری برای داستان

آموزش این قسمت مطابق مراحل فوق صورت می‌گیرد. با توجه به این‌که در این قسمت داستان عنوان ندارد و معلم دانش‌آموزان را به انتخاب عنوان‌های متنوع تشویق می‌کند.

درک و بیان واژه قبل در مورد روزهای هفته

معلم ابتدا کارت‌های روزهای هفته را در اختیار دانش‌آموز قرار داده و پس از خواندن و بیان روزهای هفته (به ترتیب) در مقابل سؤال معلم «بعد از شنبه چه روزیه؟» پاسخ صحیح (یکشنبه) می‌دهد.

سپس با حضور کارت‌ها واژه‌ی قبل تمرین می‌گردد. و در مقابل سؤال معلم «قبل از چهارشنبه چه روزیه؟» پاسخ صحیح (سه شنبه) می‌دهد.

پس از اطمینان یافتن از این‌که دانش‌آموز با حضور کارت‌های نوشتاری به پرسش‌های معلم در مورد واژه قبل پاسخ صحیح می‌دهد، این تمرین به طور شفاهی تکرار و تمرین می‌شود.

درک و بیان واژه دیروز

پس از این‌که دانش‌آموزان با کاربرد واژه امروز و فردا آشنا شدند، واژه دیروز را آموزش دهید. ابتدا روی تابلو روزهای هفته به ترتیب نوشته می‌شود. واژه امروز و فردا تمرین می‌گردد.

پس از اطمینان یافتن از یادگیری دانش‌آموزان نسبت به واژه امروز و فردا، واژه دیروز تمرین می‌شود.
مثال:

پرسش: بچه‌ها امروز چند شنبه است؟

پاسخ: یکشنبه

پرسش: بچه‌ها دیروز چند شنبه بود؟

پرسش توضیحی: بچه‌ها قبل از یکشنبه چه روزیه؟

پاسخ: شنبه